

האירורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, ו' תמוז התשפ"ו

חולין נ"ב – נפילת עוף, שבירת צלעות וגולגולת של בהמה, ודריסת חיות טורפות

שאלות:

1. ירוחם שם מלכודת ליונים עם דבק, והיונה נפלה לארץ, האם היא טריפה?

נפילת עוף

- הגמרא ממשיכה להביא דוגמאות למצעים שונים שאם העוף 'התרסק' עליהם, הוא נטרף וכאלה שלא:
הכלל של הגמרא הוא: שכל מצע שחלקיו מחליקים הצידה בשעת הנפילה ("משריק") – לא חוששים לריסוק איברים. מצע שלא מחליק – חוששים.
- לגבי עוף שנדבק ללוח של ציידים שמצופה דבק, ועף איתו ונפל לארץ: **רב אשי** מכשיר ולא חושש לריסוק, **ואמימר** פוסל.

▪ **לפי הגרסה הראשונה**: אם נדבק בכנף אחת – כולם מסכימים שהעוף כשר כי הוא יכל להשתמש בכנף השנייה לבלום את הנפילה. הם נחלקו רק כשנדבק בשתי הכנפיים: **אמימר סובר** שהוא נופל לארץ, **ורב אשי סובר** שהוא יכול לייצב את עצמו על גבי קצה הכנפיים ("עקבי דגפוי") במקום שמחוברים הנוצות לכנף.

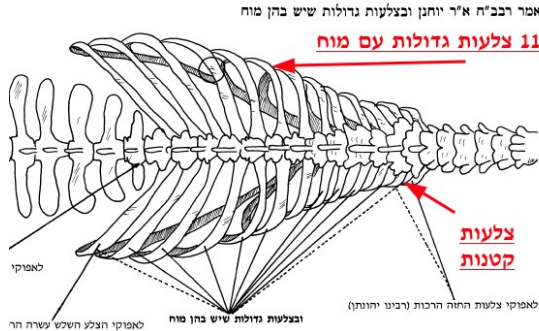
▪ **לפי הגרסה השנייה**: אם הוא נדבק בשתי הכנפיים – כולם מסכימים שהוא טרפה. הם נחלקו רק כשנדבק בכנף אחת: **רב אשי סובר** שהוא יכול לפרוח בכנף אחת ולבלום, **ואמימר סובר** שכיוון שכנף אחת מקובעת הוא לא יכול לפרוח ונפול לארץ.

▪ הגמרא פוסקת להלכה: שנדבק בשתי כנפיים – טרפה. ונדבק בכנף אחת – כשר.

2. שמשון שבר שש צלעות של פרה, האם הפרה טריפה?

שבירת צלעות הבהמה

- המשנה **אמרה** שבהמה שנשברו רוב צלעותיה היא טרפה.
- הברייתא מפרטת ששיעור "רוב צלעות" הוא 12 צלעות יישברו (מתוך 22 הצלעות הגדולות שיש לבהמה, 11 בכל צד):

- או שש צלעות מצד אחד של השדרה ושש צלעות מהצד השני.
- או אחת עשרה צלעות מצד אחד, וצלע אחת מהצד השני.

○ **זעירי אמר**: שהשבר פוסל רק אם הוא בחצי הצלע שקרוב אל השדרה.

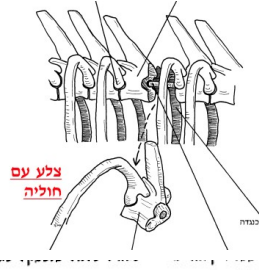
האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

○ רבה בר בר חנה אמר בשם רבי יוחנן: שמדובר בצלעות הגדולות שיש בתוכן מוח עצם, ולא בצלעות הקטנות.

○ **עולא** אמר בשם **בן זכאי**: שאם הצלעות נעקרו לחלוטין ממקומן בשדרה – די בעקירת רוב הצלעות מצד אחד (שש צלעות בסך הכל) כדי להטריף את הבהמה. אבל אם הצלעות רק נשברו – הבהמה לא נטרפת אלא אם כן נשבר רוב הצלעות משני הצדדים (שתים עשרה צלעות).

○ **רבי יוחנן** חולק וסובר: בין אם הצלעות נעקרו ובין אם נשברו – הבהמה לא נטרפת אלא ברוב צלעות משני הצדדים (שתים עשרה צלעות).

○ **רב אמר**: שצלע שנעקרה ממקומה ויחד עמה נעקרה גם החוליה שלה (והתנתקה מהחוליות שלפניה ואחריה) – הבהמה טרפה, למרות שחוט השדרה עצמו לא נפגע.

ציור א 160.

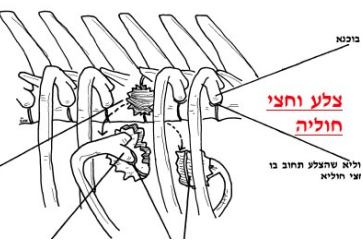
○ **רב כהנא** ו**רב אסי** שאלו את **רב**: מה הדין אם נעקרה צלע מצד אחד וצלע מהצד השני, אבל החוליה שביניהן נותרה שלמה במקומה?

▪ **רב השיב** בתמיהה: "גיסטרא קאמריטו?!" (בהמה שחתוכה לשניים היא כבר נבילה ונחשבת מתה!).

▪ הגמרא **מקשה** הרי גם לפי דברי **רב** (שצלע וחוליה עמה פוסלים) זה גם גיסטרא? הגמרא **מתרצת שרב** דיבר על מקרה שבו נעקרה צלע אחת עם **חצי חוליה בלבד**.

ו**רב כהנא** ו**רב אסי** שאלו את **רב** על מקרה שבו שתי הצלעות נעקרו משני הצדדים והחוליה עצמה נותרה שלמה, ולכן הם לא יכלו לפתור את הבעיה מדברי **רב**.

הגמרא **מקשה** שהמקרה הזה מכוסה בדברי **רבי יוחנן** שכששתי צלעות אחת מול השניה נעקרו והחוליה נשארה שלמה זה כשר, כי **רבי יוחנן** מטריף ברוב משני צדדים וזה בטוח כולל גם צלע מול צלע לפחות זוג אחד,

משמע שזה לא מטריף עד שאין רוב?

ואם אולי **רב כהנא** ו**רב אסי** דיברו במקרה שנעקרה גם חצי חוליה אז זה בדיוק המקרה של **רב**. אז או שהשאלה כלולה בדברי **רב** או בדברי **רבי יוחנן**?

הגמרא **מתרצת** שהם לא שמעו את הדין של **רב**, ולכן שאלו, והם שאלו בצורה מיוחדת של שתי צלעות ולא על צלע אחת, כדי שלפי צורת התשובה של **רב**, הם יידעו את שני הדינים ביחד גם בצלע אחת וגם בשתיים.

רב השיב להם ששתי צלעות זה מצב של "גיסטרא" כלומר, בהמה שגבה נחתך והיא **ממש נבילה** עוד בחייה וזה כאילו הוא גער בהם ולכן המסקנה שאפילו בצלע אחת זה טרף.

3. הפרה של צבי נגחה בקיר, ונשברה לה הגולגולת, האם היא טריפה?

גולגולת ובשר החופה את הכרס

○ רבה בר רב **שילא** אמר בשם **רב מתנא** בשם **שמואל** שלוש הלכות:

1. צלע שנעקרה מעיקרה (אפילו בלי החוליה שלה) – הבהמה טרפה.

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
2. גולגולת שנחבסה ברובה (התרסקה אבל לא נחסרה, רש"י, רבינו גרשום) – טרפה.
  3. בשר החופה את רוב הכרס שנקרע ברובו – טרפה.

- הגמרא מקשה על הדין הראשון, הרי שמואל פסק במקום אחר כבית הלל, שטרפת השדרה היא רק אם חסרה חוליא שלמה, ומכאן שחסרון צלע לבדה לא פוסל! הגמרא מתרצת: שיש חוליות בסוף הגב שאין להן צלעות בכלל ("שילהי כפלי"), ושם פוסל חסרון חוליא. אבל במקום שיש צלעות – עקירת הצלע היא טרפה בפני עצמה.

- רבי ירמיה מסתפק לגבי גולגולת שנחבסה ברובה: האם "רובה" הכוונה היא לרוב גובהה של הגולגולת, או לרוב היקפה שזה שטח יותר גדול, כי זה לא רק בין העיניים מקדימה ה'מצח' אלא זה מכל ההיקף של הראש? והשאלה לא נפתרה ונשארה ב"תיקו".

- רב אשי מסתפק: האם בשר החופה את הכרס שנקרע ברובו, הטרפה היא רק כשרוב הבשר ניטל ונחסר לגמרי, או שמספיק שרוב הבשר נקרע?

- הגמרא מנסה לפשוט את הספק מהמשנה שלנו: המשנה אומרת שכרס החיצונית שנקרע רובה היא טרפה. בארץ ישראל הסבירו בשם רבי יוסי ברבי חנינא שהכרס החיצונית הזו היא "בשר החופה את רוב הכרס". מכיוון שהמשנה השתמשה בלשון "שנקרע", מוכח שדי בכך שרוב הבשר נקרע כדי להטריף את הבהמה, ואין צורך שייחסר.

- אבל הגמרא דוחה את ההוכחה, מכיוון שאנו דנים בדין השלישי של שמואל, ושמואל לא סובר שזו ההגדרה של הכרס החיצונית.

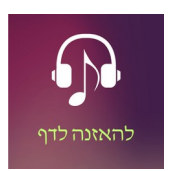
4. חתול תקף את הגדי שקנה אבא בשני זוזים, האם הגדי טריפה?

דרוסת חיות ועופות

- המשנה אמרה שבהמה שנדרסה בצפורני זאב שהטיל בה ארס – היא טרפה.
- רב יהודה אמר בשם רב:
  - שבהמה – הטורף הקטן ביותר שמטיל ארס הוא זאב וממנו ולמעלה, כגון אריה. חיות קטנות יותר, כמו חתול, לא מטילות ארס בבהמות דקות רגילות.
  - והגמרא מבררת מה החידוש בדברי רב לעומת המשנה, ונותנת מספר אפשרויות, או שהחידוש הוא שזאב דורס גם בהמה גסה, או לחילופין שזאב דורס רק בהמה דקה, ורב בא למעט חתול שהוא לא דורס אפילו בהמה דקה.
  - בעופות – העוף הדורס הקטן ביותר שמטיל ארס ודורס עופות אחרים הוא נץ וממנו ולמעלה.
- רב עמרם אמר בשם רב חסדא שחתול ונמיה כן מטילים ארס בגדיים וטלאים צעירים (שהם רכים), וחולדה מטילה ארס בעופות.
- הגמרא מקשה מבריייתא שאומרת שלחתול, נץ ונמיה אין ארס, (ולכן רק אם יש נקב ממש במעיים למשל הם יכולים להטריף).
- הגמרא מתרצת תירוץ ראשון: שרב חסדא סובר שחתול מטיל ארס לפי שיטתו של בריבי שכשמישהו מנסה להציל את הטרף מידו. אז החתול כועס ומטיל ארס.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- הגמרא מקשה ממעשה שחתול רץ אחרי תרנגולת של **רב כהנא**. התרנגולת נכנסה לחדר והדלת נטרקה בפני החתול. החתול הכה בצפורניו על הדלת, ומצאו על הדלת חמש טיפות של דם עם ארס, ללא התערבות אדם!
הגמרא מתרצת שגם כשהתרנגולת מגינה על עצמה זה מכעיס את החתול ומפעיל את הארס שלו בדיוק כמו ניסיון הצלה של אדם.
- **חכמים** שחולקים על בריבי אומרים שאכן יש ארס לחתול, אבל הוא חלש ולא מסוכן.
- לפי התירוץ השני: הברייתא היא כדעת בריבי, אבל **רב חסדא** סובר כ**חכמים** שגם במקום שאין מצילים יש דרוסה.

והגמרא תמשיך לדון בנושא הזה בדף הבא.